

En una societat com l'actual,  
la via més factible  
cap a la convivència  
és la interculturalitat.  
Diverses cultures que  
s'entrellacen per construir  
una cultura comú de valors  
democràtics i de drets  
humans: aquest és el model  
que hauria de seguir  
el nostre país si volem  
afrontar un futur comú.

## Drets i deures dels immigrants: l'essència de la democràcia

Mohammed Chaib

i<sup>2</sup>  
i C

Immigració, Identitat i Convivència

La immigració al segle XXI és i serà un dels temes més importants i prioritaris que l'agenda dels governs europeus haurà de tenir present per donar respostes clares i efectives sobre com afrontar-la i com aconseguir la seva plena integració en la societat europea.

Una de les grans assignatures pendents a Catalunya i a Espanya, i fins i tot a tota Europa, és la interrelació entre la societat autòctona i la immigració. Va passant el temps, i el contacte i l'acostament entre uns i altres no es produeix amb la rapidesa desitjada; d'aquesta manera és evident que neixen i s'instal·len els tòpics i prejudicis a la societat.

Com es poden eliminar aquests recels? Només es pot aconseguir trencant les barreres que ens distancien; només des del coneixement de tots plegats podrem allunyar aquesta por que ens separa. Quan ens referim als musulmans, la relació entre el món àrab i occident és un element clau i necessari per construir aquest atansament. Però no només a nivell dels estats, sinó que l'acostament ha de començar en les societats i en els pobles, entre la gent d'un i altre cantó.

És en el si dels pobles on s'ha de fer una revolució profunda d'apropament de les persones: viatjar, anar a conèixer *in situ* com viuen aquests països, la relació del tu a tu. Només des del contacte i el coneixement mutu es podran trencar les barreres que separen els uns dels altres. El contacte també s'ha de produir en el barri i entre els veïns.

En una societat com l'actual, formada per persones de procedències diverses, la via més factible cap a la convivència és la interculturalitat. Diverses cultures que conviuen al mateix lloc però que s'entrellacen per construir una cultura comú de valors democràtics i de drets humans: aquest és el model que hauria de seguir el nostre país si volem afrontar un futur comú.

Diputat al Parlament  
de Catalunya pel PSC-CpC

53

---

**Per a l'autor, el veritable problema del fenomen migratori és la por, la distància, el desconeixement mutu entre la població d'acollida i la immigrada. Només superant aquesta fractura és factible un procés d'adaptació i integració dels immigrants, que perquè sigui eficaç ha de ser necessàriament bidireccional. L'autor ens recorda que els exemples de França, Anglaterra i Holanda ens han de fer veure que el model a seguir a Catalunya ha de ser propi, tenint en compte les particularitats del país i aprofitant les experiències alienes per no cometre els mateixos errors. Així, tan l'assimilacionisme estricte com la multiculturalitat s'han revelat com dos models inadequats per solucionar l'equació immigració, identitat i convivència. Si bé el model per a Catalunya hauria de ser la interculturalitat, l'autor ens adverteix que cal no ser ingenus: la interculturalitat només es pot assolir de manera gradual, sense canvis dràstics. I per això és necessari combinar polítiques d'habitatge i d'urbanisme amb polítiques de participació i de relació entre la població immigrant i l'autòctona.**

### Eliminar tòpics i prejudicis mitjançant el contacte

La integració i participació dels nous ciutadans en els barris i municipis depèn en gran mesura dels municipis, ja que són els que desenvolupen les polítiques directes d'acollida i integració social. En aquest sentit, l'esforç del govern central per destinar un fons als ajuntaments a través de la Generalitat em sembla important. És necessari que tant aquest recurs com d'altres arribin al món local per evitar la sensació d'amenaça que poden tenir els autòctons respecte de la immigració; els recursos han d'arribar a tothom. Aquesta és la essència de la democràcia: drets i deures per a tots els ciutadans/es en igualtat de condicions. Ara bé, a part de tot això és necessari treballar *in situ* la participació i la interrelació entre tots els veïns/es dels barris i dels municipis.

A Catalunya, aquest contacte entre cultures que reivindicuem, com es pot produir? Hi ha moltes maneres de dur-lo a terme. Per exemple, en el cas dels ajuntaments, quan fan activitats de tot tipus de cara als veïns. Els consistoris també han de pensar que hi ha altres ciutadans vivint al seu municipi, però això no vol dir que s'hagin de fer propostes separades per als immigrants, sinó que s'han de fer activitats que vagin dirigides a tota la ciutadania.

Si realment volem produir aquest contacte ha de ser una relació de tu a tu, on tothom pugui participar a la Festa Major, als castellers o en les activitats municipals, centres cívics, casals, etc. Els immigrants han de veure que l'Ajuntament vol que participin com un ciutadà més. Res de fer, per exemple, festes de la diversitat per separat; això no ens porta enlloc, perquè sempre es reproduïxen els mateixos esquemes i no hi ha cap tipus de interrelació satisfactòria.

Ens podem preguntar si això és possible. És evident que sí, però s'han de posar les eines per fer-ho factible. En tota aquesta aposta per la convivència les associacions de veïns haurien de jugar-hi

un paper cabdal. En el moment que aquestes entitats veuen que el seu barri està canviant, perquè arriben noves persones d'altres llocs, haurien de fer l'esforç d'incorporar-les a les associacions.

Un cop integrades, aquestes persones no deixen de ser uns veïns més, amb els quals compartir aquelles qüestions que beneficien el barri i també aquells problemes que s'han de resoldre conjuntament. Ja no hem de raonar si són ells o nosaltres, sinó que tots som veïns, i no importa si el veí del costat va amb *chilaba* o és negre, ja que hi ha unes normes que s'han d'aplicar a l'escala i han de ser iguals per a tots. El mateix succeeix al barri o al municipi com a espai que és patrimoni de tots. Si diem que s'ha de respectar el jardí, doncs això ateny a tothom, i la cultura i la religió no hi tenen res a veure.

Les associacions de veïns tenen tot un camp de possibilitats per treballar aquest esperit de interrelació. A les associacions de veïns es fan diverses i variades activitats, però n'hi ha moltes que es poden fer conjuntament, com compartir un sopar a la festa major del barri o del poble en el qual cada comunitat porti menjar del país d'origen. Si el menjar és un element de trobada, fantàstic: del que es tracta és de trobar espais de interrelació.

Avui, però, les festes de barris i municipis són un exemple de la manca d'acostament, excepte en alguns llocs com és lògic. Es tracta d'anar organitzant tot això, d'ajudar-los a que ells hi participin, en el barri i en el municipi, en les mateixes condicions que la resta de persones.

És evident que també les associacions de comerciants han de fer un esforç per incorporar al seu costat el comerç regentat pels nouvinguts. És impossible solucionar conflictes parlant dels immigrants però sense ells. Queda molta feina per fer en aquest sentit i per considerar-ho com el nostre comerç, però és possible.

Tot això és possible, però hi ha un problema. Mentre es vegi la immigració com una amenaça per les persones, pel barri, per la societat, així és

molt difícil fer qualsevol de les activitats que estem esmentant. Cal posar les bases perquè això sigui realitzable. Les bases des d'un punt de vista polític, però no només del Govern, sinó de tots els partits polítics, perquè ens estem jugant la convivència. Demanar drets i deures en igualtat amb els autòctons no és fer demagògia, sinó treballar pel futur de Catalunya i de tota la seva gent. La participació política és un element que ajuda a visualitzar la immigració amb condicions d'igualtat. Per tant, hem de valorar positivament el que per unanimitat de tots els grups polítics es va aprovar en el Congrés de Diputats: una proposició no de llei en la qual s'instava el Govern central a desenvolupar el article 13.2 de la Constitució, referit al dret de sufragi actiu i passiu en les eleccions municipals dels estrangers residents no comunitaris amb els països d'origen dels quals hi hagi un acord de reciprocitat.

Aquest és un tema de país en el qual hauríem de treballar tots a una, perquè ha d'arribar un dia que tot això que estem explicant es vegi amb absoluta normalitat. Cal que la gent s'adoni que té uns veïns, que tenen unes necessitats culturals i religioses, i per tant el dret a obrir un oratori, i que un dia fan el sacrifici del xai, i que això forma part de la societat i del nostre patrimoni col·lectiu, però el mateix missatge també cal adreçar als immigrants.

S'ha de demanar un esforç molt important a tota la immigració. No poden pensar els nousvinguts que com que han arribat d'un altre país ells són diferents que els autòctons i que només han de viure amb els seus costums originals i refusar els de la gent d'aquí: això és el pitjor que podríem fer. La immigració també ha de donar el pas d'apropar-se, de parlar, ja que ningú els hi està demanant que abandonin la seva cultura i religió. Ningú els obliga a canviar d'avui per demà i que siguin igual que un autòcton. L'únic que es demana es que facin un esforç d'atansament i que perdin la por.

---

**En la campanya pel «sí» al referèndum de l'Estatut s'hauria de recordar contínuament que aquest és l'Estatut de tots els ciutadans i ciutadanes de Catalunya, independentment del seu origen, i que tot i que els immigrants no el poden votar Catalunya els té molt en compte.**

---

55

El veritable problema és la por. Els immigrants temen que si s'apropen a la societat perdran la seva cultura i religió. Això no és així, perquè precisament es tracta de compartir amb la resta la cultura, no pas de fer-la exclusiva per a un mateix.

Sens dubte que tot això és un procés lent, i que no s'aconseguirà canviar d'avui per demà, però és essencial anar explicant a les comunitats d'immigrants que han vingut a un altre país que aquest no està buit i que té una altra llengua i una altra cultura. En aquest sentit no ajuda gens aquella argumentació que a vegades es proclama des de la societat fent referència als immigrants: «Nosaltres no els hem dit que vinguin, han sigut ells els que han decidit venir».

Tots sabem que qualsevol persona quan arriba a un lloc i truca a la porta, reaccionarà d'una manera o d'altra segons qui es trobi al darrera. Si qui obre la porta ho fa amb ganes, amb voluntat d'apropar-se, és evident que ja s'assenta una bona predisposició per les dues parts; ara bé, si ho fa

amb rebuig la reacció serà en el sentit contrari i tindrem el refús instal·lat a casa.

Tot i això, insistim que no cal oblidar que quan els immigrants arriben a un país que és diferent han de fer un esforç d'integració. És clar que si coneixen la llengua i la cultura s'adaptaran millor. A més, pels immigrants, la suma de la cultura del país d'origen i l'autòctona dóna com a resultat un enriquiment personal, i això és un valor que ajuda a veure les coses d'una manera més oberta. També suposa, si ho sap aprofitar, un enorme enriquiment cultural per la societat d'acollida, sobretot en un moment en què les relacions entre les persones al món s'estan globalitzant i el coneixement mutu esdevé una necessitat.

56

### L'aposta per la interculturalitat

Quan ens referim a l'adaptació i integració dels immigrants és evident que aquest procés ha de ser bidireccional: uns i altres han de fer un esforç. En aquest sentit sempre es planteja el dubte de quin és el model que hauria de fer servir Catalunya amb la immigració. Ara tractarem de respondre aquesta interrogació.

Si repassem els models i processos utilitzats a altres països europeus respecte a la immigració, ens adonem que són diferents, tant en el concepte com en la forma. Però la sensació és que la immensa majoria dels estats no han aprofundit en les relacions i en l'acostament envers la població immigrant. Per això, no podem pensar en traslladar a Catalunya un model exclusiu d'un altre lloc, ja que, en aquests moments, fins i tot els països amb més tradició migratòria es troben al principi d'aquest camí.

Fixem-nos, primer, en el cas de França. El model francès ha considerat que l'assimilació és la millor via cap a la plena integració. Es concep com un procés en el qual s'equipara la població estrangera amb la població nacional en una societat laica, lliure i igualitària. Es dóna per suposat que la població immigrant està interessada en

---

**La immigració no necessita paternalismes ni privilegis, sinó reconeixement com a ciutadans amb drets i deures e igualtat d'oportunitats que la resta de ciutadans autòctons.**

---

la cultura francesa i que, per tant, no cal incidir en la cultura d'origen.

Aquest model d'igualtat d'oportunitats sobre el paper és molt atractiu, però a l'hora de la veritat si no s'aplica realment és nefast, ja que els immigrants s'adonen que aquest promès tractament d'equilibri i de gaudi de les mateixes condicions que els autòctons no es produeix.

A més, el fet de no valorar la cultura d'origen és un error, ja que aquest model el que pretén és assimilar tothom i no tenir res més en compte. Sí, els francesos són ciutadans amb drets i deures, però s'oblida de la importància indestriable que té per a una persona la seva cultura i la seva religió. Perquè el concepte de ciutadania no és incompatible amb tenir en compte la cultura d'origen.

Quan arriben els immigrants a França també es troben amb una cultura ja instal·lada. Si ells no han de tenir por de la cultura del país d'acollida, tampoc n'han de tenir els francesos de la cultura que forma part dels immigrants. Ningú ha de tenir por de res, ja que, com tot, les diferències culturals que poden existir se solucionen dialogant, no pas ignorant-les.

Ja hem explicat que el veritable problema amb els joves de terceres i quartes generacions d'immigrants a França són les desigualtats eco-

nòmiques amb els joves autòctons, la manca de perspectiva de futur, la insistència en l'assimilació o desculturació. Els recents conflictes a França han demostrat que, per a les terceres i quartes generacions, la igualtat d'oportunitats que els hi van prometre, pel fet de tenir la nacionalitat francesa, mai va arribar. Després de tants anys a França, el seu nom i el seu origen els continua marcant pejorativament com a persones immigrades. Davant d'aquesta situació, se'ls desperta un sentiment de marginació i frustració, i l'única eina que tenen a mà és refusar la societat en la qual viuen i rebel·lar-se front el país en el que s'han criat.

A Catalunya no estem en la mateixa situació perquè encara no tenim quantitats importants de joves de terceres i quartes generacions procedents de la immigració. Però sí que tenim en els nostres instituts de secundària una molt nombrosa presència de joves de segona generació, i en pocs anys començarem a veure si a aquests joves els ha arribat, en igualtat de condicions que als autòctons, l'èxit escolar i les possibilitats d'inserció laboral. Crec que el Pacte Nacional per l'Educació aconseguit per aquest govern és un bon instrument per fer possible la incorporació amb normalitat d'aquests joves a la societat catalana, lògicament junt amb altres mesures. Escola, escala i ocupació són els tres eixos que defineixen realment les polítiques d'immigració. Per tant, molt d'acord amb el lema del president de la Generalitat, Pasqual Maragall, quan diu que una bona cohesió social s'aconsegueix amb escoles dignes i barris segurs.

L'altre model és el multiculturalisme, que han utilitzat països com Anglaterra o Holanda. En aquest sistema la població immigrant viu dins les seves diferències, ni es preocupa ni s'interessa per apropar-se a la població autòctona. S'accedeix a les peticions dels immigrants, però resten aïllats, és a dir, en barris i col·legis separats, com si fossin dos països diferents.

Actualment veiem que aquest model també fa aigües, ja que, com hem vist, fins i tot a Holanda ara es parla de guerra amb l'Islam i els musulmans, i es qüestiona si se'ls pot aplicar els valors democràtics. En aquests països hi ha hagut una separació notable, ja que no existeix una interrelació entre uns i altres: cadascú fa la seva vida.

Però suposaria alguna mena de perill el fet que les diverses cultures convivissin juntes? No, no té perquè passar res, però sí poden sorgir conflictes quan la gent està tancada exclusivament dins la seva comunitat, en el seu barri, amb les seves botigues, ja que la sortida cap a la societat no es produeix o es dona poques vegades. Això, de nou, demostra l'aïllament de tots plegats.

Un model que ens queda més llunyà i que no té res a veure amb els europeus, tot i que hi comparteix alguns trets, és el dels Estats Units. Per a sociòlegs com Manuel Castells aquest hauria de ser el patró en el qual ens hauríem de fixar a Catalunya perquè, segons ell, tot i que hi ha racisme, les persones van prosperant i valoren el lloc on viuen.

Del model nord-americà podem admirar el progrés de les persones, però, per un altre costat, també continuen tenint cultures que viuen separades als barris i a les ciutats, comunitats tancades que fan la seva vida, i així la interrelació no acaba d'assolir-se mai. Però els Estats Units és un país, en tots els sentits, molt gran, heterogeni i llunyà com per cercar-hi similituds en aquest assumpte.

Els exemples de França, Anglaterra i Holanda ens han de fer veure que el model a seguir a Catalunya ha de ser propi, tenint en compte les particularitats de la zona i aprofitant les experiències d'altres països per no cometre els mateixos errors. El model de Catalunya hauria de ser el de la interculturalitat, és a dir, diverses cultures però interrelacionades.

Però no hem de ser ingenus, ja que la interculturalitat només es pot assolir de manera gradual

i no amb canvis dràstics. Per això és necessari combinar polítiques d'habitatge i d'urbanisme amb polítiques de participació i de relació entre la població immigrant i l'autòctona. S'ha d'evitar, en la mesura que sigui possible, la concentració d'immigració en els barris, cal que puguin viure en diversos llocs de la ciutat. Només així creixerà el contacte i la convivència amb la població autòctona. Perquè només des de aquest apropament i participació de les persones en la societat en la qual viuen podem pensar en una societat intercultural, només d'aquesta manera podem aconseguir una Catalunya pròspera, justa i solidària.

### **Igualtat d'oportunitats per als joves catalans procedents de famílies immigrades**

Sempre he remarcat que la immigració no necessita paternalismes ni privilegis, sinó reconeixement com a ciutadans amb drets i deures i igualtat d'oportunitats que la resta de ciutadans autòctons.

Quan de vegades s'aixequen veus a la nostra societat, dubtant si els fills dels immigrants el dia de demà també es consideraran catalans, no em canso d'explicar als musulmans que no és incompatible, per exemple, ser català i musulmà alhora. Tot dependrà de si aquests joves han percebut que des de Catalunya se'ls ha tingut en compte, si han pogut adaptar-se, si han vist que en l'educació o en el món del treball han tingut les mateixes oportunitats que els autòctons.

Si es donen tots aquests factors, aquests joves sentiran la cultura catalana i el país en el que viuen com a seu. La cultura d'origen els quedarà com una cultura que forma part d'ells, però no serà la que se sobreposarà a la cultura de Catalunya.

En aquest sentit, és necessari que els joves puguin prendre part en tots els àmbits de la societat; parlem de que puguem veure aquests joves fent de mossos d'esquadra, bombers, infer-

mers... D'aquesta manera aconseguirem dos objectius. El primer és que la societat autòctona comenci a visualitzar tot això com una normalitat; s'adonarà així que també hi ha persones originàries de la immigració que vetllen per la seva seguretat.

El segon és que, assolint aquesta normalitat, els mateixos immigrants percebran que en aquest país és possible prosperar socialment i professionalment; així, sens dubte, consideraran aquesta societat com a seva i treballaran per a ella, com no pot ser d'una altra forma.

Per aconseguir aquestes fites tenim eines al nostre abast que són molt més efectives del que realment podem pensar. Per exemple, l'esport, un element que juga una tasca notable en l'adaptació i la integració dels joves. Des de sempre l'esport ha contribuït a socialitzar les persones independentment dels seus orígens.

En aquest sentit a Catalunya tenim mostres de com l'esport pot servir per fomentar la participació entre els joves. És el cas de moltes entitats d'immigrants que, amb el suport de la Secretaria per la Immigració de la Generalitat, tenen un acord amb el Barça pel qual es fa un torneig de futbol, i les finals es juguen a les instal·lacions del Club.

En aquests casos s'insisteix en que aquests equips de joves no estiguin formats exclusivament per marroquins o equatorians, o que una comunitat jugui contra una altra, sinó que són equips on hi ha persones de totes les nacionalitats. Perquè aquesta barreja sigui possible és pertinent la col·laboració de les diferents Federacions Esportives Catalanes, perquè s'obrin a aquests joves per tal de veure'ls jugar en totes les disciplines esportives.

El dia de demà hem de poder veure compartir equip a *Jordis* i *Mustafàs*. No passa res. L'esport fa fer amics i dona oportunitats a les persones perquè puguin participar a la societat. Això ja té unes repercussions globals, ja que en el cas dels

esportistes és indiferent quin sigui el seu origen, l'únic important és que juguin bé.

En aquest camp també són múltiples les activitats per desplegar i poder arribar a engrescar a aquests joves. Seguint amb els exemples, també des d'Ibn Batuta ja fa set anys que s'organitza un torneig de futbol durant el mes del ramadà. En aquest període són molts els joves que, sobretot els caps de setmana, viuen més de nit que de dia. Així, amb l'objectiu de que aquests nois no estiguin donant voltes pel carrer es va decidir fer aquest torneig per tal d'unir-los al voltant de l'esport. Ara ja hi prenen part equips de diverses nacionalitats i molta gent autòctona barrejada amb tots ells.

L'esport, que és un element de normalitat per qualsevol societat, ens pot servir com a eina de participació i convivència al marge de l'origen de cadascú. És un bon laboratori de futur per la societat intercultural a la qual hauríem d'encaïmar-nos.

Sens dubte, el nou Estatut de Catalunya reforçarà en gran mesura la convivència i el nostre autogovern. Potser no ens adonem de l'enorme importància que té l'Estatut per una bona convivència entre tots els ciutadans/es. Són molts els aspectes positius a destacar però voldria fer menció de dos elements de gran transcendència per el futur de Catalunya:

- 1) La gestió compartida entre el Govern central i la Generalitat per gestionar el registre d'entitats religioses que fins ara no era possible per manca de competències en aquest tema clau per la convivència. Per exemple, fins ara hi havia centenars d'oratoris musulmans registrats només com a entitats culturals i no com religioses, quan la seva activitat principal és religiosa. Per parlar de la integració dels musulmans primer hem de saber on estem i amb qui hem de parlar.
- 2) La Generalitat tindrà competències per concedir autoritzacions de treball als estrangers que viuen entre nosaltres i als que vulguin arribar a Catalunya. D'aquesta forma s'agiliten els tràmits per concedir el permís de treball als estrangers i, a més a més, és concediran en funció de les necessitats del mercat laboral català potenciant la contractació en origen. Crec que és de justícia que la gent vingui a viure, i no a malviure, a Catalunya.

Tot això, que és molt positiu, té un dèficit democràtic molt important i greu. Els immigrants, prop de 700.000 persones, no podran votar en referèndum l'Estatut de Catalunya perquè no tenen dret a fer-ho, com tampoc tenen dret al sufragi actiu i passiu ja comentat anteriorment. Aquesta és una qüestió que no depèn de la Generalitat, però no vull deixar de dir que desaprofitem una magnífica ocasió perquè els immigrants puguin tenir un sentiment de pertinença al país en què viuen.

Hauríem de trobar entre tots una fórmula perquè aquest gran Estatut per Catalunya, que és la nostre Carta Magna, se'l fessin seu també els immigrants i que no tinguessin la sensació de que això no va amb ells sinó que és un tema només dels catalans. Crec que a la campanya pel «sí» a l'Estatut al referèndum s'hauria de recordar contínuament que aquest és l'Estatut de tots els ciutadans i ciutadanes de Catalunya independentment del seu origen, i que tot i que no el poden votar, Catalunya els té molt en compte. Tot i així insisteixo que el pas que Catalunya dóna amb el nou Estatut és abismal en tots els sentits, però sobretot en el manteniment d'una societat cohesionada i amb una convivència consolidada per fer avançar el país entre tots. Estic segur que Catalunya tornarà a demostrar que és una gran terra d'acollida com ho ha fet sempre.

